

Beoordeling anti-pestprogramma's

Rapportage van de commissie voor
het Ministerie Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap (OCW)

© 2015 Nederlands Jeugdinstituut

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze zonder voorafgaande schriftelijke toestemming.

Het Nederlands Jeugdinstituut heeft dit rapport geschreven op verzoek van het Ministerie van OCW. Dit rapport is een aangepaste versie van het eerder verschenen rapport in 2014: de aanpassing betreft enkele correcties in het schema op pagina 9 en 10 met betrekking tot de geschiktheid per sector.

Auteurs

Daan Wienke (voorzitter commissie)

Inge Anthonijsz (projectleider)

Stefanie Abrahamse

Willeke Daamen

Annemarie Nieuwboer

Nederlands Jeugdinstituut

Catharijnesingel 47

Postbus 19221

3501 DE Utrecht

Telefoon (030) 230 63 44

Website www.nji.nl

E-mail info@nji.nl

Inhoud

Inleiding.....	4
Beoordeling.....	7
Goedgekeurd	7
Voorlopig goedgekeurd	7
Vooralsnog afgewezen	7
Afgewezen	8
Geschiktheid per sector.....	9
Primair onderwijs	9
Voortgezet onderwijs.....	9
Speciaal onderwijs	10
Beoordeling per programma.....	11
Voorlopig goedgekeurd	11
Alles Kidzzz	11
Kanjertaining.....	11
KiVa	11
Plezier op school	11
PRIMA.....	11
Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD)	11
Sta sterk (training).....	12
Taakspel.....	12
Vreedzame School.....	12
Vooralsnog afgewezen	12
Omgaan met elkaar.....	12
Pestkoppen stoppen.....	12
School Wide Positive Behavior Support (SWPBS).....	12
Zippy's vrienden.....	13
Afgewezen programma's	13
Bijlage Criteria en indicatoren.....	18
Bijlage samenstelling Commissie	22
Het Nederlands Jeugdinstituut	23

Inleiding

Het Nederlands Jeugdinstituut ondersteunt in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het valideringstraject 'beoordeling anti-pestprogramma's', gedurende de periode september 2014 - juli 2015.

Dit doet het instituut onder andere door:

- Het samenstellen van een onafhankelijke commissie van deskundigen en vervolgens zorgdragen dat deze commissie haar werk kan doen. Het betreft hier de Commissie Anti-pestprogramma's.
- Het in goede banen leiden van de aanmelding van anti-pestprogramma's, die voor beoordeling door Commissie Anti-pestprogramma's in aanmerking willen komen. Eveneens het begeleiden van programmaeigenaren daarbij en het onderhouden van contact met hen.
- Het werkveld betrekken in verschillende fases van het traject.
- Een praktijkvalidatie uit te voeren bij een aantal scholen in het PO, VO en SO.

Anti-pestprogramma

Het ministerie van OCW wil dat scholen in het funderend onderwijs een structurele anti-pestaanpak hebben; die aanpak - via een anti-pestprogramma- moet zowel pesten voorkómen, door het bevorderen van een sociaal veilig schoolklimaat (preventie), maar dient ook houvast te geven bij wat te doen als het pesten feitelijk aan de orde is (curatief, regulerend) . Daarbij moeten zij een wetenschappelijk en empirisch bewezen effectieve methode hanteren. Op dit moment zijn deze methodes nog onvoldoende geïdentificeerd.

Samenstelling commissie

De Commissie Anti-pestprogramma's is samengesteld op basis van ervaring en kennis van de thematiek. Ook is nadrukkelijk gelet op onafhankelijkheid ten opzichte van anti-pestprogramma's. Meerdere commissieleden hebben ervaring met het beoordelen van programma's in andere commissies.

De Commissie Anti-pestprogramma's bestaat uit de volgende commissieleden (zie ook bijlage 2) :

- Dr. Paul Baar (Universiteit Utrecht)
- Dr. Frits Goossens (Vrije Universiteit Amsterdam)
- Dr. Paul Kocken (TNO)
- Dr. Matty van der Meulen (met emeritaat, nog verbonden aan Rijksuniversiteit Groningen)
- Prof. dr. Bram Orobio de Castro (Universiteit Utrecht)
- Dr. Daan Wienke (Nederlands Jeugdinstituut)

Prof. dr. Maja Dekovic (Universiteit Utrecht) en Prof. dr. Jan Janssen (Rijksuniversiteit Nijmegen) hebben een waardevolle bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de criteria, maar nemen geen verdere zitting in de commissie.

Het voorzitterschap wordt door het NJi uitgevoerd.

Vaststelling criteria en indicatoren

De commissie is gestart op 6 september 2013. Na een aantal bijeenkomsten is consensus bereikt over de criteria en indicatoren validatie anti-pestprogramma's. Deze criteria zijn vervolgens voorgelegd aan het ministerie van OCW en de Kinderombudsman en eind november akkoord bevonden. Het ministerie van OCW heeft hierover op 1 december een persbericht verstuurd. Ook het NJi heeft op haar website bekendheid gegeven over de procedure van dit traject.

Klankbordgroep

Op meerdere momenten in het traject denkt een klankbordgroep mee. Zo is één van de eerste vragen aan deze groep geweest om aan te geven wat zij in hun werk nodig hebben om uiteindelijk een anti-pestprogramma goed te kunnen gebruiken. Ook heeft de groep feedback gegeven op de criteria en indicatoren. De klankbordgroep bestaat uit onder andere onderwijsprofessionals en vertegenwoordigers van ouderverenigingen.

Erkenningscommissie Interventies en de Commissie anti-pestprogramma's

Sinds 2007 bestaat de Erkenningscommissie Interventies. Dit is een onafhankelijke, landelijke commissie die interventies op het gebied van jeugd(gezondheids-)zorg, jeugdwelzijn, gezondheidsbevordering en sport en bewegen beoordeelt op kwaliteit en effectiviteit. Het valideringstraject via de Commissie Anti-pestprogramma's *staat los* van het erkenningstraject van de Erkenningscommissie Interventies; de Commissie Anti-pestprogramma's beoordeelt specifiek anti-pestprogramma's op de effectiviteit wat betreft het voorkomen en het tegengaan van pesten.

Is een anti-pestprogramma reeds door de Erkenningscommissie Interventies beoordeeld en erkend, dan kan de programmeigenaar - om in aanmerking te komen voor dit specifieke valideringstraject van anti-pestprogramma's - de hieronder geschetste procedure doorlopen en het programma aanmelden via deze procedure.

Als de ontwikkelaar het anti-pestprogramma wil laten beoordelen door beide commissies moet men het programma voor elke commissie afzonderlijk aanmelden (voor het valideringstraject van anti-pestprogramma's volgens onderstaande procedure; voor de Erkenningscommissie Interventies kan dit via www.nji.nl/erkenning)

Procedure en proces van aanmelden en indienen van programma's

De procedure voor beoordeling van anti-pestprogramma's bestaat uit de volgende stappen (waar programmeigenaar staat kan ook ontwikkelaar, licentiehouders of indiener worden gelezen).

1. De programmeigenaar maakt zich kenbaar via een mail naar anti-pestprogrammas@nji.nl. Vermeld daarin de naam van het programma en contactgegevens.
2. Het Nederlands Jeugdinstituut bevestigt de ontvangst en verzoekt de programmeigenaar tot het beschrijven van het programma.
3. De programmeigenaar beschrijft het programma op verschillende aspecten in een digitaal werkblad, waartoe u toegang krijgt.
4. De programmeigenaar stuurt of e-mailt documentatie/materialen van het programma naar het Nederlands Jeugdinstituut ter aanvulling van de beschrijving.
5. Na het verzenden van een ingevuld werkblad, bevestigt het Nederlands Jeugdinstituut de ontvangst daarvan en vraagt, indien nodig, nog op enkele punten om verheldering of aanvullingen.
6. Het Nederlands Jeugdinstituut legt het ingevulde werkblad, ondersteund met aangeleverde documenten, aan de commissie voor.
7. De commissie beoordeelt het programma en brengt advies uit aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
8. Het Nederlands Jeugdinstituut koppelt de beoordeling terug naar de indiener.

Voor wat betreft de laatste drie stappen (stap 6, 7 en 8): de commissie beoordeelt eerst alle aangemelde anti-pestprogramma's, voordat over alle uitkomsten gecommuniceerd wordt. Dit betekent voor de programmeigenaar dat als voor het desbetreffende anti-pestprogramma het werkblad en de daarbij gevraagde documenten/materialen correct, volledig en uiterlijk 17 januari 2014 zijn aangeleverd, in mei 2014 de programmeigenaren de uitkomst kunnen verwachten. De uitkomst wordt gemeld aan de eigenaar(s) van

het anti-pestprogramma. De commissie en het Nederlands Jeugdinstituut doen tussentijds geen uitspraak over de datum waarop de programma's worden behandeld en beoordeeld.

Werkwijze commissie

In de periode december 2013- januari 2014 heeft het proces van aanmelden, indienen en beschrijven van de programma's door de programmaeigenaren plaatsgevonden. In de periode januari-april 2014 vond de beoordeling plaats. De beoordeling vond plaats aan de hand van een criterialijst (zie Bijlage I). De commissieleden stelden eerst de criteria en onderliggende indicatoren vast, daarna beoordeelden ze de programma's aan de hand van die criteria. De pestproblematiek rond lhbt-jongeren is door OCW als specifiek aandachtspunt meegegeven aan de commissie. Daarom is ook in de programma's gekeken of er in de anti-pestprogramma's informatie is opgenomen over lhbt en diversiteit.

De non-consensus in de commissie bij sommige beoordelingen leidde tot secundaire overwegingen. Uiteindelijk is er volledige consensus ontstaan in de commissie over alle beoordelingen.

De commissieleden hebben onafhankelijk van elkaar de programma's beoordeeld. In een enkel geval waren enkele commissieleden ook anderszins betrokken zijn te beoordelen programma's.

Waar dat het geval was werd het betreffende commissielid niet betrokken bij de beoordeling, zoals dat overigens ook goed gebruik is bij de Erkenningcommissies van het NJi.

Beoordeling

In dit hoofdstuk staat de uitslag van de beoordeling van 61 ingediende anti-pestprogramma's. De beoordeling staat gerangschikt in vier categorieën:

1. goedgekeurd
2. voorlopig goedgekeurd
3. vooralsnog afgewezen
4. afgewezen

Goedgekeurd

Op dit moment (april 2014) zijn er nog geen programma's die aan alle gestelde criteria en indicatoren voldoen.

Voorlopig goedgekeurd

Deze programma's zijn in principe geschikt als anti-pestprogramma, maar er moet nog een theoretische en/of empirische aanpassing plaatsvinden, ten aanzien van door de commissie aangegeven aspecten. Het gaat om de volgende negen programma's:

Twee schoolbrede programma's, en tevens specifieke anti-pestprogramma's:

- KiVa
- PRIMA

Twee schoolbrede programma's, richten zich niet primair specifiek op pesten, maar suggereren dit wel aan te pakken:

- Kanjertraining
- Vreedzame school

Twee klasseninterventies, die bijdragen aan een goede omgang tussen kinderen, waardoor het aannemelijk wordt dat het programma pesten tegen gaat (echter nog niet aangetoond):

- Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD)
- Taakspel

Drie geïndiceerde interventies die op zichzelf niet voldoende zijn als anti-pestprogramma, maar ingezet kunnen worden als geïndiceerd programma (programma voor een specifieke doelgroep):

- Alles Kidzzz
- Plezier op school
- Sta sterk (training)

Vooralsnog afgewezen

De programma's in deze categorie hebben potentie, maar voldoen momenteel nog te weinig aan de criteria en indicatoren. De commissie verwacht dat deze programma's op termijn kunnen worden verbeterd op basis van de door de commissie aangegeven aspecten.

Schoolbreed programma:

- School Wide Positive Behavior Support (SWPBS)

Twee klasseninterventies:

- Omgaan met elkaar
- Zippy's vrienden

Specifiek gericht op brugklas VMBO:

- Pestkoppen stoppen

Afgewezen

De volgende 48 programma's voldoen niet aan de gestelde criteria en zijn afgewezen:

Anti-pestprogramma Boon	Leef+	Protocol tegen ongewenst gedrag
Bas+	Leerlingbemiddeling	Regenboogtraining
Basis Veilig	Lessen in geluk	Respect 4All
Challenge Day	Levensvaardigheden	Rots & Water
Competentietraining Plezierige Klas	Love and Respect	Zand erover
de Krachtige klas	M5-pest aanpak	Schooleigen specifieke methode
Fides	Marietje Kessels Project	Spiegel
Gastlessen	Online veiligheid	Sta op tegen pesten
Gelijk = Gelijk	Ook zo omgaan met elkaar	Survivors!
Geweldige klas	Oplossingsgericht omgaan	TOPs
It's up to you	Oplossingsgerichte steungroep	Tweede wereldoorlog in perspectief
JOIN us	het Pestbriefje	Veilige sfeer op school
Klasse(n)spel	Pestcheck Nederland	Veiligheidsonderzoek
Kompasland	Pestkop hou op!	Voel je sterk
Kracht In Controle	Pestvrij	Your true colors
Kracht van 8	Positive Action	Zeven lessen in geluk

Geschiktheid per sector

In het volgende wordt aangegeven welke voorlopig goedgekeurde programma's geschikt zijn voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs.

Primair onderwijs

Programma	Reikwijdte
KiVa PRIMA	Schoolbreed, en specifiek gericht op antipestten
Kanjertraining Vreedzame school SWPBS	Schoolbreed, niet primair antipestten
Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD) Taakspel Omgaan met elkaar Zippy's vrienden	Klasseninterventies
Alles Kidzzz Sta sterk	Geïndiceerde interventies

Voortgezet onderwijs

Programma	Reikwijdte
(geen)	Schoolbreed, en specifiek gericht op antipestten
Kanjertraining (onderbouw) SWPBS	Schoolbreed, niet primair antipestten

Omgaan met elkaar (onderbouw)	Klasseninterventies
Plezier op school (zomercursus voor aanstaande brugklassers met weinig sociale competenties)	Geïndiceerde interventie
Sta sterk (training voor slachtoffers en buitenstaanders; onderbouw)	

Speciaal onderwijs

Programma	Reikwijdte
(geen)	Schoolbreed, en specifiek gericht op antipestten
Vreedzame school	Schoolbreed, niet primair antipestten
Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD)	Klasseninterventies
Taakspel	
Sta sterk (training voor slachtoffers en buitenstaanders)	Geïndiceerde interventie

Beoordeling per programma

In dit hoofdstuk staat per programma de beoordeling van de commissie weergegeven. De commissie zal de programma-eigenaren separaat meer in detail informeren over de beoordeling.

Voorlopig goedgekeurd

Alles Kidzzz

De commissie beoordeelt dit programma als een goede geïndiceerde preventieve interventie voor leerlingen met externaliserend probleemgedrag en als zodanig ook veelbelovend als geïndiceerd anti-pestprogramma. Dit programma kan worden ingezet als onderdeel van een schoolbreed beleid en programma inzake sociale veiligheid, waaronder pesten. Alvorens het programma definitief door de commissie goedgekeurd kan worden moet er verdere ontwikkeling plaats vinden ten aanzien van het eerste en tweede criterium (de theoretische en empirische onderbouwing).

Kanjertraining

De commissie beoordeelt deze training als een veelbelovend preventief en/of curatief programma om sociaalvaardig gedrag te stimuleren en sociale problemen (waaronder pesten) te voorkomen en/of te verminderen. Alvorens het programma definitief door de commissie goed bevonden kan worden, moet er verdere ontwikkeling plaatsvinden ten aanzien van het eerste en tweede criterium (de theoretische en empirische onderbouwing).

KiVa

De commissie beoordeelt dit programma als goed doordacht ten aanzien van zowel theoretische, empirische onderbouwing als ook wat betreft de randvoorwaarden. De commissie wil eerst duidelijker positieve effecten in de Nederlandse onderwijscontext afwachten. Dit programma is weliswaar veelbelovend als preventief en curatief anti-pestprogramma, maar het programma voldoet momenteel nog onvoldoende aan de indicatoren bij het tweede criterium (de empirische onderbouwing).

Plezier op school

De commissie beoordeelt dit programma als veelbelovende geïndiceerde en selectieve preventieve interventie. Dit programma wordt als een aanvulling gezien op schoolbrede anti-pestprogramma's. Het programma biedt voor het gestelde doel (sociale competentie van aanstaande brugklassers vergroten) een voldoende theoretische onderbouwing. Het programma voldoet momenteel nog onvoldoende aan de indicator bij het tweede criterium (de empirische onderbouwing).

PRIMA

De commissie beoordeelt dit programma als een veelbelovend preventief en curatief anti-pestprogramma. De PRIMA-aanpak is gericht is op alle lagen van de school, en geeft een basis waarmee men anti-pestbeleid kan ontwikkelen om betrokkenen (ouders, staf, leerkrachten en kinderen) daaraan te committeren. Het programma voldoet nog onvoldoende aan enkele indicatoren bij het eerste en het tweede criterium (respectievelijk de theoretische en de empirische onderbouwing).

Programma Alternatieve Denkstrategieën (PAD)

De commissie beoordeelt PAD als een veelbelovend programma dat mogelijk preventief werkt inzake pesten. Het programma is goed doordacht en kan met name worden ingezet als klasseninterventie, mits ingebed in een schoolbreed anti-pestbeleid. Het programma bevat een heldere uitwerking voor zowel PO als VO gericht op verbetering van sociale vaardigheden en van emotionele controle. Het programma PAD moet echter nog op doelstellingen, aanpak en evaluatie meer pest-specifiek worden onderbouwd en ontwikkeld om in een later stadium alsnog definitief goed gekeurd te worden.

Sta sterk (training)

De commissie beoordeelt dit programma als theoretisch goed onderbouwd. Ook de randvoorwaarden zijn als goed beoordeeld. Het effectonderzoek is echter nog niet afgerond

De inhoud van het programma vertoont overlap met het programma Omgaan met elkaar, dat voor de hele klas is bedoeld en zich daarnaast ook explicieter richt op professionals en ouders. De Sta Sterk training richt zich op slachtoffers en buitenstaanders bij pesten, met het doel de sociale weerbaarheid te vergroten, zodat ze effectiever reageren op pestgedrag in de klas. Het programma voldoet momenteel nog onvoldoende aan de indicator bij het tweede criterium (de empirische onderbouwing).

Taakspel

De commissie beoordeelt dit programma als veelbelovend preventief programma, dat mogelijk het risico op pesten kan reduceren door de focus op groepsprocessen en verbetering van het klassenklimaat. Met name kan dit programma ingezet worden als klasseninterventie, mits ingebed in een schoolbreed antipestbeleid. Alvorens het programma definitief door de commissie goedgekeurd kan worden, moet er verdere ontwikkeling plaats vinden ten aanzien van het eerste en tweede criterium (de theoretische en empirische onderbouwing).

Vreedzame School

De commissie beoordeelt dit programma als veelbelovend algemeen preventief programma dat zich richt op sociale vaardigheden. Het kan als zodanig ook preventief en curatief bijdragen aan het voorkomen en verminderen van pesten. Alvorens het programma definitief door de commissie goedgekeurd kan worden, moet er verdere ontwikkeling plaats vinden ten aanzien van het eerste en tweede criterium (de theoretische en empirische onderbouwing).

Vooralsnog afgewezen

Omgaan met elkaar

De commissie beoordeelt dit programma als een veelbelovend preventief en curatief anti-pestprogramma. Het hoofddoel van het programma is pesten te verminderen en te voorkomen. Het richt zich op professionals, ouders en leerlingen. De theoretische verantwoording is uitstekend. Ook de relatie tussen theorie en aanpak wordt goed verantwoord. De randvoorwaarden zijn goed weergegeven. Maar het programma voldoet nog niet aan de indicator bij het tweede criterium (de empirische onderbouwing).

Pestkoppen stoppen

De commissie beoordeelt dit programma als een in potentie interessante, goedkope en laagdrempelige computer-getailorde online interventie voor slachtoffers en dader/slachtoffers van cyberpesten 12-15 jaar VMBO. Het programma voldoet nog onvoldoende aan het criterium betreffende theoretische onderbouwing, aan het criterium over de empirische onderbouwing, en aan het criterium betreffende de randvoorwaarden.

School Wide Positive Behavior Support (SWPBS)

De commissie beoordeelt dit programma als veelbelovend preventief anti-pestprogramma. Het heeft een aantal positieve aspecten, zoals het gelaagde systeem in de aanpak, waarbij onder andere leerkrachten getraind worden om positief gedrag aan te moedigen en doorlopend consequent te reageren op ongewenst gedrag. Het voldoet nog onvoldoende aan het eerste criterium (theoretische onderbouwing). Ook voldoet het programma nog niet aan het tweede criterium (de empirische onderbouwing); dit programma is nog niet getoetst op effectiviteit in de Nederlandse onderwijscontext.

Zippy's vrienden

De commissie beoordeelt dit programma als aantrekkelijk, en als één van de weinige programma's die in principe geschikt zijn voor jonge kinderen. Het programma voldoet nog onvoldoende aan het eerste criterium (theoretische onderbouwing), en ook nog onvoldoende aan het tweede criterium (de empirische onderbouwing).

Afgewezen programma's

(in alfabetische volgorde)

Anti-pestprogramma Boon

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

BAS +

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

BasisVeilig

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Challenge Day

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Competietraining Plezierige Klas

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet nog niet aan de meeste van de indicatoren bij het tweede criteria (empirische onderbouwing).

Fides

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Gastlessen pesten

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Gelijk=Gelijk

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

De Geweldige klas

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

It's up to you

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

JOIN us

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Klasse(n)spel

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Kompasland

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Kracht in Controle

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

De Kracht van 8

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

De Krachtige Klas

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Leef+

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. De beschrijving is niet of nauwelijks ingevuld, zodat niet te beoordelen valt of er wordt voldaan aan de gestelde criteria.

Leerlingbemiddeling

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Lessen in geluk

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Levensvaardigheden

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Love & Respect

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

M5-aanpak

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Marietje Kessels project

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Online Veiligheid

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Ook zo omgaan met elkaar

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Oplossingsgericht omgaan met pestgedrag

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Oplossingsgerichte steungroep aanpak

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Het pestbriefje

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Pestcheck Nederland

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Pestkop hou op!

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Pestvrij

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Positive Action

Dit programma kan nu niet goed worden beoordeeld op de droe criteria. De aanvrager heeft gekozen voor het indienen van een uitvoerige beschrijving van dit programma en niet om alle onderdelen van het programma op te sturen vanwege contractuele verplichtingen aan Positive Action VS (licentieovereenkomst).

Protocol tegen ongewenst gedrag

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

De Regenboogtraining

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Respect 4 All

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Rots en Water

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Schoolspecifieke methode

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

De Spiegel

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Sta op tegen pesten

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Survivors

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

TOP's!

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Tweede Wereldoorlog in Perspectief

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Veilige sfeer op school

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Veiligheidsonderzoek

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Voel je sterk

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Your true colors

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Zand erover

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de drie criteria (theoretische onderbouwing, empirische onderbouwing en randvoorwaarden)

Zeven lessen in Geluk

De commissie oordeelt dat dit programma in haar huidige vorm niet in aanmerking komt als anti-pestprogramma. Het programma voldoet niet aan de meeste van de indicatoren bij de eerste twee criteria (theoretische onderbouwing en empirische onderbouwing)

Bijlage Criteria en indicatoren

- **Naam programma:**
- **Datum beoordeling:**
- **Naam beoordelaar:**

Criterion 1 Het programma is theoretisch goed onderbouwd	-- = ontbreekt, niet bekend - = vaag, fragmentarisch, inconsistent +/- = enigszins beschreven en verantwoord + = beschreven en verantwoord, maar nog niet helemaal consistent ++ = expliciet consistent beschreven en verantwoord				
<i>Indicatoren</i>	--	-	+/-	+	++
1.1 Het programma wordt verantwoord met actuele theoretische inzichten die empirisch getoetst zijn.					
1.2 Er wordt onderbouwd hoe en waarom het programma de doelen bereikt.					
1.3 In het programma staat dat het gericht is op het voorkomen en/of verminderen van pesten.					
1.4 Er is een definitie van pesten waarin de verschijningsvormen worden genoemd.					
1.5 De gebruikers (onderwijsprofessionals en leidinggevendenden), doelgroep (leerlingen) en andere betrokkenen (zoals ouders, sportclubs en jeugdhulp) bij het programma zijn omschreven.					
1.6 Eventuele uitsluitingscriteria en contra-indicaties staan aangegeven.					
1.7 Het programma heeft betrekking op de schoolse situatie (in en om de school, in de klas).					
Eindoordeel theoretische onderbouwing	--	-	+/-	+	++

Criterion 2 Het programma is empirisch adequaat onderbouwd	-- = ontbreekt, niet bekend - = vaag, fragmentarisch, inconsistent +/- = enigszins beschreven en verantwoord + = beschreven en verantwoord, maar nog niet helemaal consistent ++ = expliciet consistent beschreven en verantwoord				
<i>Indicatoren</i>	--	-	+/-	+	++
2.1 Er zijn eerste aanwijzingen voor effectiviteit beschikbaar op basis van: a. voldoende opgedane praktijkervaringen met het programma					
b. resultaten van empirisch effectonderzoek.					
2.2 In het effectonderzoek is een adequaat onderzoeksdesign gehanteerd.					
2.3 De metingen zijn verricht met betrouwbare en valide instrumenten.					
2.4 De beoogde doelgroep is in het onderzoek bereikt.					
2.5 De veranderingen hebben betrekking op doelen en doelgroep.					
2.6 Er zijn adequate statistische technieken toegepast.					
2.7 Er zijn effectgroottes berekend.					
2.8 De statistische power van de gebruikte toets is voldoende.					
Eindoordeel empirische onderbouwing	--	-	+/-	+	++

 criterium 3 Randvoorwaarden om het programma uit te voeren zijn duidelijk beschreven	-- = ontbreekt, niet bekend - = vaag, fragmentarisch, inconsistent +/- = enigszins beschreven en verantwoord + = beschreven en verantwoord, maar nog niet helemaal consistent ++ = expliciet operationeel consistent beschreven en verantwoord				
<i>Indicatoren</i>	--	-	+/-	+	++
3.1 Er is een handleiding van het programma beschikbaar waarin tenminste de volgende elementen zijn beschreven: doelen, leerdoelen, opzet, aanpak, tijdspad, werkvormen, didactische uitgangspunten, rol van de gebruiker, evaluatie, materialen.					
3.2 In het programma is vastgelegd welke competenties (kennis, vaardigheden) en attitude gevraagd worden van de gebruiker van het programma.					
3.3 In het programma zijn de randvoorwaarden aangegeven die nodig zijn om het programma goed uit te voeren zoals tijd, geld, middelen, draagvlak en betrokkenheid scholen.					
3.4 In het programma is aangegeven op welke wijze er is gezorgd, of gezorgd kan worden, voor enthousiasme bij de gebruikers en doelgroep voor het programma.					
3.5 Er is een systeem van evaluatie van tevredenheid bij gebruikers en doelgroep over het programma beschikbaar, dat interpreteerbare uitkomsten geeft.					
3.6 In het programma wordt beschreven hoe borging van het programma in het schoolbeleid dient te gebeuren.					
Eindoordeel randvoorwaarden	--	-	+/-	+	++

Eindoordeel over dit programma:

Bijlage samenstelling Commissie

(tot januari 2014) Prof. Dr. Jan Janssen (Rijksuniversiteit Nijmegen) - Commissielid Erkenningscommissie. Ruime expertise inzake hanteren van criteria bij interventies.

(per februari 2014) Prof. dr. Bram Orobio de Castro (Universiteit Utrecht) - Hoogleraar Ontwikkelingspsychologie. Faculteit Sociale Wetenschappen. Expertise inzake (onderzoek naar) agressie bij kinderen, en anti-pestprogramma's

Dr. Frits Goossens (Vrije universiteit)- Commissielid Erkenningscommissie; expertise inzake relaties tussen leeftijdsgenoten, populariteit en pesten op school. Heeft meegewerkt aan het boek 'Pesten op school'.

(tot november 2013) Prof. dr. Maja Dekovic (Universiteit Utrecht) - Commissielid Erkenningscommissie. Als hoogleraar expertise op het gebied van ontstaan van en hulp bij psychosociale problemen; veel ervaring met het beoordelen van interventies.

Dr. Paul Kocken (TNO) - Commissielid Erkenningscommissie (deelcommissie jeugdgezondheidszorg, preventie en gezondheidsbevordering). Veel ervaring met het beoordelen van interventies.

Dr. Matty van der Meulen (Rijksuniversiteit Groningen) - Secretaris van de commissie Veenstra rond onderzoek naar de dood van leerling uit Meppel. Eén van de redacteurs van het boek 'Pesten op school'.

Dr. Paul Baar (Universiteit Utrecht) - Expertise inzake pesten op basisscholen en sportclubs; aanpak van ouderschap en slachtofferschap in verschillende contexten.

Dr. Daan Wienke – commissievoorzitter vanuit NJi; inhoudelijke expertise inzake kenmerken veilige en zorgzame leeromgeving in de verschillende onderwijssectoren.

N.B.: NJi is geen belanghebbende t.a.v. programmakeuzes.

Het Nederlands Jeugdinstituut

Het Nederlands Jeugdinstituut is het landelijk kennisinstituut voor jeugd- en opvoedingsvraagstukken. Het werkterrein van het Nederlands Jeugdinstituut strekt zich uit van de jeugdgezondheidszorg, opvang, educatie en jeugdwelzijn tot opvoedingsondersteuning, jeugdzorg en jeugdbescherming evenals aangrenzende werkvelden als onderwijs, justitie en internationale jongerenprojecten.

Missie

De bestaansgrond van het Nederlands Jeugdinstituut ligt in het streven naar een gezonde ontwikkeling van jeugdigen, en verbetering van de sociale en pedagogische kwaliteit van hun leefomgeving. Om dat te kunnen bereiken is kennis nodig. Kennis waarmee de kwaliteit en effectiviteit van de jeugd- en opvoedingssector kan verbeteren. Kennis van de normale ontwikkeling en opvoeding van jeugdigen, preventie en behandeling van opvoedings- en opgroei problemen, effectieve werkwijzen en programma's, professionalisering en stelsel- en ketenvraagstukken. Het Nederlands Jeugdinstituut ontwikkelt, beheert en implementeert die kennis.

Doelgroep

Het Nederlands Jeugdinstituut werkt voor beleidsmakers, staffunctionarissen en beroepskrachten in de sector jeugd en opvoeding. Wij maken kennis beschikbaar voor de praktijk, maar genereren ook kennisvragen vanuit de praktijk. Op die manier wordt een kenniscyclus georganiseerd, die de jeugdsector helpt het probleemoplossend vermogen te vergroten en de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening te verbeteren.

Producten

Het werk van het Nederlands Jeugdinstituut resulteert in uiteenlopende producten zoals een infolijn, websites, tijdschriften, e-zines, databanken, themadossiers, factsheets, diverse ontwikkelings- en onderzoeksproducten, trainingen, congressen en adviezen.

Meer weten?

Wilt u meer weten over het Nederlands Jeugdinstituut of zijn beleidsterreinen, dan kunt u terecht op onze website www.nji.nl.

Wilt u op de hoogte blijven van nieuws uit de jeugdsector? Neem dan een gratis abonnement op onze digitale *Nieuwsbrief Jeugd*.